

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ МЕТОДИКИ РОЗСЛІДУВАННЯ КОРИСЛИВО-НАСИЛЬНИЦЬКИХ ЗЛОЧИНІВ, УЧИНЕНИХ ОРГАНІЗОВАНИМИ ГРУПАМИ НЕПОВНОЛІТНІХ

Калімбета І. Л.

У статті систематизовано наукові напрацювання вчених щодо протидії та розслідування організованої та корисливо-насильницької злочинної діяльності. На підставі аналізу здобутків криміналістичної та кримінологічної науки визначено теоретичну основу формування криміналістичної методики розслідування корисливо-насильницьких злочинів, учинених групами неповнолітніх, а також виокремлено напрями, які потребують наукового осмислення.

Ключові слова: злочин, корисливо-насильницька злочинна діяльність, організована група, неповнолітні.

В статье систематизированы научные наработки ученых по противодействию и расследованию организованной и корыстно-насильственной преступной деятельности. На основании анализа достижений криминалистической и криминологической науки определено теоретическую основу формирования криминалистической методики расследования корыстно-насильственных преступлений, совершенных группами несовершеннолетних, а также выделены направления, которые требуют научного осмысления.

Ключевые слова: преступление, корыстно-насильственная преступная деятельность, организованная группа, несовершеннолетние.

The paper systematically scientific achievements against scientists and investigation of organized and selfish and violent crime. On the basis of the achievements of forensic and criminological science defined Theoretical Foundations of forensic investigation techniques selfish and violent crimes committed by a group of juveniles, and singled out areas in need of scientific understanding.

Keywords: crime, selfish and violent criminal activities, organized group, minors.

Перманентний розвиток суспільства, поряд з позитивними здобутками, які покращують життя кожної особистості, генерує й нові форми протиправної активності, які з часом криміналізуються й стають об'єктом ґрунтовного вивчення наук кримінально-правового циклу. Водночас аналіз історичних досліджень [1] свідчить, що протягом усієї історії суспільного розвитку найнебезпечнішими злочинними посяганнями залишаються злочини проти життя та здоров'я особи, а також злочини проти власності. Динаміка та вектор розвитку останніх подій у нашій державі знову актуалізує проблематику криміналістичного дослідження корисливо-насильницької злочинності, а значна кількість корисливо насильницьких злочинів, учинених неповнолітніми, вимагає розроблення типової комплексної методики виявлення й розслідування корисливо-насильницьких злочинів, учинених групами неповнолітніх.

Однією з обов'язкових складових отримання нового наукового знання та вироблення виважених

і дієвих методичних рекомендацій для працівників правоохоронних органів є ґрунтовний аналіз наукового доробку дослідників, які стояли біля витоків наукового аналізу проблематики. Можна підтримати вчених, які відзначають, що базовим матеріалом для формування нових ідей дослідження мають бути накопичені знання в певній сфері предметних інтересів [2, 12]. Зважаючи на викладене, вважаємо, що з метою формування належної методологічної основи власного дослідження аналізу потребують дисертаційні дослідження щодо корисливо-насильницької злочинної діяльності, організованої злочинної діяльності та злочинної діяльності неповнолітніх.

Метою статті є визначення наявної теоретичної основи формування методики розслідування корисливо-насильницьких злочинів, учинених організованими групами неповнолітніх.

Незважаючи на важливість наукових досліджень такого характеру, вченими України приділено недостатньо уваги вивченню проблем корисливо-насильницької злочинності загалом і корисливо-насильницької злочинності неповнолітніх, зокрема. Так, за період незалежності України вперше це питання було досліджено в дисертації П.Н. Курбака на тему: "Криминалистическая характеристика нападений организованными группами на жилища граждан с целью завладения личным имуществом и значение ее в расследовании этой разновидности разбоя" [3]. У наведеному дослідженні вчений виділив стійкість такої форми організованої злочинної діяльності; сформулював і обґрунтував авторське визначення організованої групи; здійснив порівняльний аналіз криміналістичної характеристики злочинів указаної категорії із суміжними поняттями, зокрема кримінально-правовою та криміналістичною характеристикою; запропонував типову криміналістичну характеристику розбійних нападів на житло громадян, які вчиняються організованими групами, та визначив її місце в структурі окремої методики розслідування корисливо-насильницьких злочинів. Особливий науковий інтерес становлять здобутки автора щодо ознак організованої групи та особливостей криміналістичної характеристики злочинів указаної категорії.

Наступним дослідженням, яке потребує ґрунтовного аналізу, є дисертація В.М. Мельничка на тему: "Розслідування вимагання в сучасних умовах" [4]. У своєму дослідженні автор вперше навів внутрішньовидову класифікацію вимагання, розглянув криміналістичні характеристики окремих його різновидів. Крім того, вчений виявив і дослідив основні елементи, що є характерними для кожного підвиду вимагань та існуючий між ними взаємозв'язок. Особливо вагоме значення цього дослідження полягає в тому, що вчений розробив типові слідчі ситуації, характерні для початкового етапу розслідування, і запропонував систему завдань та організаційно-тактичних засобів їх вирішення для кожної з них.

Важливим також є дисертаційне дослідження

Г.О. Чорного на тему “Методика розслідування розбоїв з проникненням у житло” [5], в якому вчений обґрунтував концепцію й необхідність розробки основних положень методики розслідування розбоїв з проникненням у житло; розробив криміналістичну характеристику злочинів цієї категорії та визначив її структурні елементи; охарактеризував підготовчі дії злочинців, спрямовані на вчинення таких злочинів; виділив слідчі ситуації, які виникають під час розслідування злочинів цієї категорії, і розробив на їх основі відповідні практичні рекомендації щодо висування слідчих версій та комплекс тактичних операцій; розробив систему профілактичних заходів, спрямованих на відвертання розбійних нападів на житло громадян.

Вагомою подією в криміналістичному дослідженні корисливо-насильницької злочинності стало дисертаційне дослідження В.В. Тіщенко на тему “Концептуальні основи розслідування корисливо-насильницьких злочинів” [6]. У результаті проведеного дослідження науковцем визначено криміналістичний зміст поняття корисливо-насильницької злочинної діяльності і виділено її структурні елементи зі вказівкою на їх криміналістичну значимість і взаємозв'язок; вперше обґрунтовано необхідність виділення сукупності злочинів корисливо-насильницької спрямованості та необхідність розроблення міжвидової методики їх розслідування; розроблено криміналістичну характеристику корисливо-насильницької злочинної діяльності й побудовано її типові моделі залежно від форм насильницьких дій; розвинуто положення стосовно поняття й значення обставин злочинної діяльності, що підлягають встановленню, обґрунтована їх методико-криміналістична роль, проведено розмежування цього поняття з криміналістичною характеристикою злочинів; визначені типові вихідні слідчі ситуації в розслідуванні корисливо-насильницьких злочинів, що створюються відповідно до кількісно-якісних характеристик первинної криміналістично значимої інформації й особливостей її джерел за схемою відносин “подія - особистість злочинця”, “подія - особистість потерпілого”, “подія - предмет посягання”, а також тактичні завдання розслідування зазначених злочинів; визначено напрями розслідування й розроблена програма вирішення методико-криміналістичних завдань на початковому етапі розслідування корисливо-насильницьких злочинів залежно від їх характеру і вихідних типових слідчих ситуацій. Зважаючи на комплексний характер проаналізованого дослідження, воно може бути використане як ключова складова формування методики розслідування корисливо-насильницьких злочинів, учинених групами неповнолітніх.

Зважаючи на необхідність розроблення характеристики організованих злочинних груп неповнолітніх корисливо-насильницької спрямованості, необхідно звернути увагу на дисертацію В.М. Варцаби на тему: “Розслідування злочинів організованих груп (тактико-психологічні основи)” [7], в якій: досліджено психологію вчинення злочину в групі; визначено особливості злочинної групової поведінки; проведено аналіз злочинних груп, визначено їхні ознаки, запропонована класифікація злочинних угруповань; встановлено систему зв'язків у злочинних формуваннях та ієрархії в різних організованих злочинних групах; вперше проведено комплексний аналіз психологічного механізму функціонування організованих злочинних груп і виділено ознаки такого механізму; розглянуто криміналістичну характеристику злочинів, які вчиняються організованими злочинними угрупованнями;

вперше на науковому рівні виділено особливості виявлення ознак злочину, вчиненого організованою групою; визначено особливості планування розслідування злочинів, які вчиняються організованими групами; вперше запропонована система типових версій розслідування злочинів організованих груп; встановлено особливості застосування спеціальних знань під час розслідування злочинів, учинених ОЗГ; сформульовано типовий комплекс судових експертиз, які є найактуальнішими щодо злочинів цієї категорії.

За потреби розроблення методики виявлення та розслідування корисливо-насильницьких злочинів, учинених групами неповнолітніх, заслуговує увагу на дисертацію Ю.А. Кричуна на тему: “Основи виявлення та розслідування корисливо-насильницьких злочинів” [8], у якій уточнено криміналістичну класифікацію корисливо-насильницької злочинної діяльності; розглянуто особливості криміналістичної характеристики корисливо-насильницької злочинної діяльності; запропоновано систему організації пошукової діяльності по виявленню ознак корисливо-насильницьких злочинів; розглянуто тактичні особливості виявлення ознак корисливо-насильницької злочинної діяльності; визначено типові слідчі ситуації початкового й наступного етапів розслідування корисливо-насильницьких злочинів, а також тактичні завдання в розслідуванні зазначених злочинів; розглянуто особливості взаємодії слідчих та оперативних працівників у процесі виявлення й розслідування корисливо-насильницьких злочинів; уперше обґрунтовано напрями наступного етапу розслідування корисливо-насильницьких злочинів, зумовлених завданням цього етапу.

Особливу увагу необхідно приділити дисертації А.В. Хірсіна на тему “Криміналістичне забезпечення розслідування корисливо-насильницької організованої злочинної діяльності” [9], в якій розкрито поняття й сутність методів розслідування злочинів; уперше побудована типова модель корисливо-насильницької організованої злочинної діяльності й вказано напрями її практичного використання; виокремлено фази корисливо-насильницької організованої злочинної діяльності й зроблено висновок про циклічність функціонування організованих злочинних угруповань; по-новому типізовано слідчі версії початкового етапу розслідування; вперше розроблено криміналістичну програму розслідування корисливо-насильницьких злочинів, учинених організованими групами; визначено особливості організації й тактики проведення слідчих дій під час вчинення злочинів цієї категорії; розкрито перспективні форми взаємодії слідчого та працівників оперативних підрозділів під час розслідування злочинів цієї категорії; висвітлено зарубіжний досвід і сформульовано пропозиції щодо його використання в діяльності з розслідування злочинів.

Крім того, звернімо увагу на дисертаційне дослідження М.В. Проценка на тему: “Особливості розслідування злочинів, учинених організованими групами, у криміналістичній методиці” [10], в якому проаналізовано історичний аспект формування концепції організованої злочинності та боротьби з нею, а також її відображення в криміналістичній методиці; визначено ступінь впливу ознак організованості злочину на механізм його вчинення й предмет доказування в кримінальних провадженнях; визначено перелік і зміст елементів предмету доказування, обумовлених фактом вчинення злочину організованою групою осіб, та їх вплив на ви-

значення відповідних завдань розслідування; визначено особливості встановлення ознак вчинення злочину організованою групою осіб та їх вплив на визначення відповідних завдань розслідування; сформульовано конкретні пропозиції щодо можливостей використання результатів оперативного-розшукової діяльності в доказуванні обставин вчинення злочину організованою групою осіб; визначено перелік типових тактичних завдань розслідування, обумовлених фактом вчинення злочину організованою злочинною групою; визначено перелік тактичних операцій, спрямованих на вирішення тактичних завдань розслідування, розкрити їх зміст і місце в структурі криміналістичних методик.

Слушно зазначити й цикл наукових робіт О.О. Подобного, в яких обґрунтовується оперативнорозшукова методика боротьби з корисливо-насильницькою організованою злочинністю [11-15]. Важливість напрацювань вченого зумовлюється методологічною єдністю оперативнорозшукової та криміналістичної науки, що дозволяє використати напрацювання щодо інфраструктури корисливо-насильницької злочинності, структурної побудови організованих злочинних угруповань корисливо-насильницької спрямованості; психологічної характеристики учасників і таких угруповань; з'ясувати компетенцію спеціальних суб'єктів, зокрема оперативних підрозділів органів внутрішніх справ, щодо боротьби з корисливо-насильницькою злочинністю.

У контексті дослідження цієї проблематики необхідно звернути увагу на науковий доробок вчених з інших суміжних галузей юридичної науки, оскільки тенденції розвитку наукового знання свідчать про поступову інтеграцію наукових досліджень і використання в багатьох із них міждисциплінарних підходів. Безумовно, що найтісніші науки зв'язки серед наук кримінально-правового циклу на сьогодні спостерігаються між криміналістикою та кримінологією, про що свідчить дослідження цими науками тотожних категорій (спосіб вчинення злочину, особа злочинця тощо) під різними кутами зору відповідно до предмету кожної з цих наук. У контексті цього слушно погодитись із професором О.М. Джужою, який характеризує кримінологію як комплексну соціологічно-правову науку про злочинність, її детермінанти, стан, структуру й динаміку, особу злочинця й жертви злочину, а також засоби протидії злочинності та пов'язані з нею антисоціальні прояви [16, 5]. Продовжуючи, вчений відзначає, що особливістю сучасного розвитку наук є їх інтеграція, а найважливіші наукові відкриття здійснюються “на перетині” наук [16, 5].

Також варто звернути увагу на дисертаційне дослідження Н.В. Яницької на тему: “Групова корисливо-насильницька злочинність молоді та її попередження” [17], в якому на основі системного дослідження обґрунтовано необхідність виокремлення двох вікових груп злочинців, зокрема 14-17 і 18-28 років, що обумовлено особливостями їх фізичного й соціально-психологічного розвитку; сформульовано визначення поняття групової корисливо-насильницької злочинності молоді з урахуванням сучасної криміногенної ситуації в Україні, виявляються її стан, динаміка, структура й географія, тенденції розвитку, а також основні напрямки боротьби з нею; вивчено позитивний досвід зарубіжних країн у сфері боротьби з цим видом злочинності; класифіковано детермінанти корисливо-насильницької злочинності молоді та запропоновано комплексну систему заходів загального й спеціального попередження таких злочинців.

Наступним дослідженням, що потребує аналізу, є наукова робота В.С. Батиргарєвої на тему “Кримінологічна характеристика та попередження розбоїв, поєднаних із проникненням у житло” [18], в якій вперше зроблена поглиблена кримінологічна характеристика розбою, поєданого з проникненням у житло; досліджені характерні способи підготовки, здійснення та приховування злочинцями фактів вчинення розбоїв, поєднаних з проникненням у житло; вивчена особистість розбійника, злочини якого поєднані з проникненням у житло, створений узагальнений кримінологічний портрет розбійника кінця 90-х років; запропонована нова типологія особистості розбійника, що базується на комплексному критерії та має вихід на практичне застосування в діяльності правоохоронних органів; вперше в Україні зроблена спроба кримінологічного аналізу різних видів агресивної поведінки злочинців, які вчинили розбій, поєднаний з проникненням у житло; узагальнені досягнення кримінологічної теорії про поняття та сутність причин і умов конкретного злочину, у зв'язку з чим сформульовано авторське бачення класифікації чинників, що детермінують злочинну поведінку, зокрема стосовно розглянутого виду злочину; ґрунтовно вивчені соціально-демографічні, правові, віктимологічні якості й риси потерпілих від розбоїв, поєднаних з проникненням у житло, і уперше комплексно досліджена роль потерпілого в генезисі злочинної поведінки винних, які вчинили ці розбої.

Крім того, як методологічна основа може бути використана дисертація І.В. Іваненка на тему: “Бандитизм: кримінологічне та кримінально-правове дослідження” [19]. Особливо цінними в контексті нашої теми є напрацювання вченого щодо доведення нагальної необхідності докорінного перегляду існуючого поняття “банда” як з організаційно-кримінологічної точки зору, так і з точки зору змістовних характеристик її злочинної діяльності; встановлення й обґрунтування теоретико-практичної можливості існування банди лише на двох існуючих на сьогодні рівнях складної організованої співучасті у вчиненні злочину: організована група та злочинна організація; формулювання конкретних пропозицій щодо вдосконалення існуючих і впровадження нових методів і заходів щодо протидії та боротьби з бандитизмом в Україні з наукової, законодавчої, організаційної, криміналістичної, віктимологічної та інших точок зору.

Зважаючи на зростання рівня міграційних потоків, розвиток туризму та зростання кількості корисливо-насильницьких злочинів щодо іноземців, слушно звернути увагу й на дисертацію С.В. Албула на тему: “Кримінологічна характеристика корисливо-насильницьких злочинів відносно іноземних громадян” [20], в якій визначено й обґрунтовано залежність корисливо-насильницької злочинності стосовно іноземців від низки чинників - міграційних процесів, віктимності, етнопонаціональних особливостей іноземних громадян, статусу окремих категорій іноземців, відношення держави щодо окремих категорій іноземців; досліджено специфічні зв'язки між ними; удосконалені поняття “віктимогенний поліфакторний комплекс”, “державна віктимізація іноземців”, “віктимна стигматизація”, “іноземне земляцтво”, “національні віктимні традиції” і розкрито їхню специфіку; встановлені та обґрунтовані фактори, які обумовлюють підвищену віктимність окремих категорій іноземних громадян в умовах “чужої” держави; уперше обґрунтовано

необхідність часткового перегляду існуючого підходу щодо боротьби з нелегальною міграцією, пов'язаною з нею організованою й транснаціональною злочинністю, латентністю злочинних проявів стосовно нелегальних мігрантів шляхом надання їм спеціального статусу; визначено нові підходи щодо розуміння адаптування національного законодавства України до законодавства країн Європи за проблемами гуманного поводження й допомоги іноземцям-жертвам корисливо-насильницьких злочинів; висловлено конкретні пропозиції щодо вдосконалення існуючих і впровадження нових методів і заходів щодо профілактики, попередження та боротьби з корисливо-насильницькими злочинами стосовно іноземних громадян в Україні.

Продовжуючи, необхідно звернути увагу на дисертацію О.В. Головкина на тему "Групова злочинність та її попередження" [21] в якій визначено фактори, що підвищують суспільну небезпеку групової злочинності; доведено, що в сучасній кримінологічній науці підходи до поняття групової злочинності та її аналізу характеризуються такими особливостями: ігнорування цього виду злочинності (невизначеність самого поняття групової злочинності); розуміння групової злочинності виключно як злочинності неповнолітніх (груповий характер як властивість злочинності неповнолітніх); не розрізнення понять групової і організованої злочинності (акцентування уваги на організованій злочинності); розроблено поняття групової злочинності як виду злочинності, яка зумовлена діяльністю окремих груп осіб, котрі за попередньою змовою між собою чи без такої змови вчинили умисні злочини; визначено основні детермінанти групової злочинності; визначено кримінологічне поняття злочинної групи, яке має кримінально-правовий і соціально-психологічний аспекти: група безпосереднього спілкування з двох чи більше осіб, які об'єднані спільною діяльністю, результатом якої є вчинення умисного злочину; отримало подальший розвиток положення кримінології щодо відокремлення мотивацій кожного члена групи (особистий мотив) і мотивації злочинної групи як окремого суб'єкта злочинної діяльності, яка не є простою сумою індивідуальних мотивацій (груповий мотив); доведено, що ефективне запобігання груповій злочинності передбачає врахування наступних її особливостей: по-перше, вікові особливості (групова форма вчинення злочинів є характерною ознакою злочинної поведінки неповнолітніх); по-друге, зміст, характер злочинної діяльності (найбільша питома вага групових злочинів корисливого й насильницького характеру); по-третє, типологія злочинних груп (диференціація попереджувальних заходів залежно від типу злочинної групи); обґрунтовано положення про те, що групова злочинність є початковою формою організованої злочинності, оскільки ці види злочинності зумовлені спільними соціально-психологічними закономірностями.

Також теоретичним підґрунтям вирішення поставлених задач є дослідження С.В. Дьоменка "Вимагання: кримінально-правовий та кримінологічний аналіз" [22], в якому вперше здійснена кримінологічна характеристика вимагань, що дало можливість простежити структуру та динаміку вимагань в Україні, зокрема в Запорізькій області, з 1996 по 2004 рр. і дійти висновку, що цій категорії злочинів властива висока латентність, особливо стосовно вчинення вимагань організованими групами й злочинними організаціями; проведено вивчення осо-

бистості злочинців-вимагателів, що дало можливість встановити їх типові риси, які переважно є негативними, що визначило напрями рекомендацій запобіжної роботи; доведено, що причини й умови вимагань виключно пов'язані з соціально-економічними процесами в Україні та суттєвими недоліками у формуванні особистості, діяльності суб'єктів запобігання цих злочинів.

Заслуговує на увагу й дисертаційне дослідження М.Г. Колодяжного на тему "Кримінологічна характеристика та запобігання вимаганням, поєднаним з насильством" [23], в якому здійснено поглиблену кримінологічну характеристику вимагань, поєднаного з фізичним насильством, зокрема проаналізовано рівень, структуру, динаміку цих злочинних проявів; створено узагальнений кримінологічний портрет злочинця-вимагача; запропоновано типологію особи насильницького вимагача, що базується на комплексному критерії та має вихід на практичне застосування в діяльності правоохоронних органів; ґрунтовно вивчено соціально-демографічні, правові, кримінологічні, віктимологічні якості й риси потерпілих від вимагань, поєднаних із фізичним насильством; удосконалено класифікацію причин та умов насильницького вимагань, що продукують і обумовлюють це соціальне явище.

Особливо ваговою подією в кримінологічному дослідженні корисливо-насильницької злочинності є монографія Б.М. Головкина "Корислива насильницька злочинність в Україні: феномен, детермінація, запобігання" [2]. Особливий науковий інтерес це дослідження становить тому, що в ньому проаналізовано феномен корисливої насильницької злочинності як об'єкту кримінологічного пізнання; охарактеризовано сучасний стан і основні тенденції розвитку корисливої насильницької злочинності в Україні; детально охарактеризовано особу корисливого насильницького злочинця, а також визначено механізм її формування; окреслено детермінаційний комплекс корисливої насильницької злочинності й розроблено систему запобігання корисливій насильницькій злочинності в Україні.

Системний аналіз кримінологічних досліджень з означеної проблематики свідчить, що як теоретична основа для формування методики розслідування корисливо-насильницьких злочинів, учинених групами неповнолітніх, можуть бути використані здобутки кримінологічної науки щодо: взаємозв'язків між соціально-психологічним розвитком неповнолітніх окремих вікових груп та їх злочинною діяльністю; типології корисливо-насильницького злочинця; кримінологічної типізації способів вчинення окремих видів корисливо-насильницьких злочинів; кримінологічної характеристики структурно-функціональної побудови злочинних угруповань корисливо-насильницької спрямованості; компетенції загальних і спеціальних суб'єктів запобігання злочинності неповнолітніх; кримінологічної характеристики групової злочинності тощо.

Підсумовуючи, можна відзначити, що сьогодні науковцями сформовано достатню теоретичну основу для розроблення комплексної методики розслідування корисливо-насильницької злочинності. Водночас формування методики розслідування вчинення корисливо-насильницьких злочинів організованими групами неповнолітніх вимагає наукового осмислення та дослідження таких напрямів: способи формування організованих злочинних груп неповнолітніх корисливо-насильницької спрямованості; особливості структурно-

функціональної побудови таких груп; соціально-психологічна характеристика лідерства в таких групах; особливості взаємодії між різними суб'єктами протидії злочинності та проведення окремих слідчих (розшукових) і негласних слідчих (розшукових) дій.

Література

1. Бойко І.Й. Кримінальні покарання в Україні (ІХ-ХХ ст.): навч. посібник / І.Й. Бойко. - Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2013. - 408 с.
2. Головкін Б.М. Корислива насильницька злочинність в Україні: феномен, детермінація, запобігання : монографія / Б.М. Головкін - Х.: Право, 2011. - 440 с. - С. 12.
3. Курбак П.Н. Криминалистическая характеристика нападениями организованными группами на жилища граждан с целью завладения личным имуществом и значение ее в расследовании этой разновидности разбоя: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. - К.: УАВС, 1993. - 24 с.
4. Мельничок В.М. Розслідування вимагання в сучасних умовах: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. - К.: КНУ ім. Т. Шевченка, 1998. - 21 с.
5. Чорний Г.О. Методика розслідування розбоїв з проникненням у житло: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. - Х.: НЮА ім. Я. Мудрого, 1998. - 17 с.
6. Тіщенко В.В. Концептуальні основи розслідування корисливо-насильницьких злочинів: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. - Х.: НЮА ім. Я. Мудрого, 2003. - 53 с.
7. Варцаба В.М. Розслідування злочинів організованих груп (тактико-психологічні основи): автореф. дис. ... канд. юрид. наук. - Х.: НЮА ім. Я. Мудрого, 2003. - 20 с.
8. Кричун Ю.А. Основи виявлення та розслідування корисливо-насильницьких злочинів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. - Одеса: ОЮІ НУВС, 2005. - 20 с.
9. Хірсіні А.В. Криміналістичне забезпечення розслідування корисливо-насильницької організованої злочинної діяльності: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. - К.: Академія адвокатури України, 2006. - 23 с.
10. Проценко М.В. Особливості розслідування злочинів, вчинених організованими групами, у криміналістичній методиці: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. - Х.: ХНУВС, 2008. - 17 с.
11. Подобний О.О. Оперативно-розшукова діяльність по боротьбі з корисливо-насильницькою організованою злочинністю / О.О. Подобний // Південноукраїнський правничий часопис, 2012. - № 1. - С. 215-218.
12. Подобний О.О. Кримінально-правова регламентація протидії організованій злочинності: монографія / М.П. Водько, О.О. Подобний; Одеський держ. ун-т внутрішніх справ. - Одеса: Юридична література, 2010. - 192 с.
13. Подобний О.О. Кримінологічні та криміналістичні

підходи щодо визначення та класифікації організованих корисливо-насильницьких злочинів / О.О. Подобний // Південноукраїнський правничий часопис, 2010. - № 1. - С. 207-211.

14. Подобний О.О. Окремі аспекти соціально-психологічної характеристики учасників корисливо-насильницьких організованих угруповань / О.О. Подобний // Південноукраїнський правничий часопис, 2011. - № 4. - С. 173-180.
15. Подобний О.О. Кримінальна субкультура як елемент характеристики корисливо-насильницької організованої злочинності / О.О. Подобний // Південноукраїнський правничий часопис, 2013. - № 1. - С. 174-177.
16. Кримінологія: підручник для студентів вищих навч. закладів / О.М. Джужа, Я.Ю. Кондратьєв, О.Г. Кулик, П.П. Михайленко та ін.; За заг. ред. О.М. Джужа. - К.: Юрінком Інтер. - 2002. - С. 5.
17. Яницька Н.В. Групова корисливо-насильницька злочинність молоді і її попередження: автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.08 / Наталія Володимирівна Яницька. - К., 2000. - 20 с.
18. Батиргарєєва В.С. Кримінологічна характеристика та попередження розбоїв, поєднаних з проникненням у житло: автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.08 / Владислава Станіславівна Батиргарєєва. - Х., 2002. - 20 с.
19. Іваненко І.В. Бандитизм: кримінологічне та кримінально-правове дослідження: автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.08 / Ігор Володимирович Іваненко. - О., 2003. - 19 с.
20. Албул С.В. Кримінологічна характеристика корисливо-насильницьких злочинів відносно іноземних громадян: автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.08 / Сергій Володимирович Албул. - О., 2005. - 18 с.
21. Головкін О.В. Групова злочинність та її попередження: автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.08 / Олександр Васильович Головкін. - К., 2005. - 20 с.
22. Дьоменко С.В. Вимагання: кримінально-правовий та кримінологічний аналіз: автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.08 / Сергій Васильович Дьоменко. - К., 2006. - 19 с.
23. Колодяжний М.Г. Кримінологічна характеристика та запобігання вимаганням, поєднаним з насильством: автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.08 / Максим Геннадійович Колодяжний. - Харків, 2010. - 19 с.

Калімбета І.Л.
здобувач

Міжнародного гуманітарного університету
Надійшла до редакції: 27.09.2014

УДК343.144

ОСОБЛИВОСТІ ДОПИТУ ПІДОЗРЮВАНИХ У ВЧИНЕННІ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ЗІ ЗНИЩЕННЯМ, ПІДРОБКОЮ АБО ЗМІНОЮ НОМЕРІВ ВУЗЛІВ ТА АГРЕГАТИВ ТРАНСПОРТНОГО ЗАСОБУ

Макаренко М. М.

У статті розглядаються особливості організації й тактики допиту підозрюваних у вчиненні злочинів, пов'язаних зі знищенням, підробкою або зміною номерів вузлів та агрегатів транспортного засобу, у типових

ситуаціях проведення цієї слідчої (розшукової) дії.

Ключові слова: допит, слідчий, докази, конфліктна ситуація, психологічний контакт.

© М.М. Макаренко, 2014

**ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ
ПРАВНИЧИЙ ЧАСОПИС**